

~~1711~~

Homann

Catalogus dispersit.

I. J. Semler.

1. Obss. Super 2 Timoth. II. et III.
2. Pappionis VII Concilii Trident. exemplum.
3. De Regeneratione monastica.
4. de presentia thes. arcanatica pro se dicta biblica.
5. de infelicitate hominum present.
6. de Christi ad Elgarum epistola.
7. de imagine divina in humana est. natura.
8. de mysticorum interpretationum studio.
9. Antiquitatum Hermeneuticarum ex Tertull. specul.
10. de tempore quo scripta fuerit epistola Pauli ad Galatas.
11. Baptizatus fuisse, de quibus agitur Act. XIX. 5.
12. de propagata per Hispaniam inter Germanos ref. Christi.
13. de discrimine notionum vulgarium et christianarum in Hebr. N.T. observando.
14. In Math. 1. 17.
15. de cavenda molesta sedulitate sacra.
16. In Luc. I. Gabrielum spir. s. non esse.
17. Jesum Christum esse vult auctorem verum Deum et verum hominem. disp. II.
18. Illustratio antiqui carminis ex evangelio Hebraeorum.
19. de vario et impari veterum studio in recedenda historia desensus ad inferos.
20. nitidum s. recte desoribi personarum.
21. de Desnoberis et evangelio Hebraeorum.
22. de discrimine inter sacras et frequenter.

II. J. A. Neigelt.

23. Singularis providentiae divinae in pace religiois vestigia.
24. de discrepantia propria et tropica dictione.
25. de latet patrum procorum in novum.
26. in 1 Joh. II. 20 et 27.
27. interp. canonis anglica Luc. II. 14.
28. de Christo homine regnante.
29. Deum auctoritatem divinam religionis Christi confirmare sicut maioribus legatione sinaitica.
30. ad Hebr. II. 11.
31. in 2 Cor. III. 17.
32. ad Num. XXIII. 17.
33. in Joh. XII. 20-23.
34. de vera vi nominis filiorum dei.
35. In 2 Thessal. II. 1-12.
36. In Joh. XII. 1-17.
37. In Joh. XII. 17-18.
38. Philis in No Reign waly N. 31. - 1761
T8 qwe d by 2 Cor. III. 6.

N. 129.
1.

ACADEMIAE REGIAE FRIDERICIANAE

PRORECTOR

IOANNES AVGVSTVS NOESSELT

SACRARVM LITERARVM DOCTOR

EARVMQVE PROFESSOR PVBLICVS ORDINARIVS

CVM

DIRECTORE

ET

SENATV ACADEMICO

PENTECOSTES DIES SACROS

PIE CELEBRANDOS

INDICIT.

*Addita est interpretatio loci obscurioris in posteriori ad Corinthios
Epistola, Cap. III, 17.*

HALAE

EX OFFICINA HENDELIANA

MDCCLXXIV.

Quae sit libertatis Christianorum indoles & conditio, non inutiliter quidem in scholis Theologorum disputatur: sed minus impeditam hanc quaestionem non nisi paucis attingemus. Altioris indaginis est altera quaestio, scilicet, quis sit Spiritus ille, quo non potest carere, ut Apostolus Paulus in posteriori ad Corinthios epistola, c. III, 17. restatur, quisquis libertate illa frui velit. In hoc argumento illustrando iam versabimur.

Haec ut ordine procedat disputatio, de nexu Commatis decimi septimi cum superioribus dicendum erit breuiter, priusquam in sensum, quem loco nostro vindicandum esse putamus, inquiratur. Ex vniuerso huius Capituli argumento intelligimus, illud in hoc praecipue versari, ut Apostolus ad iniquos aduersariorum suorum criminationes respondeat, & muneris quo doctores Euangelii funguntur, praestantiam defendat. Ne autem sibi nimium tribuere, aut ambitiosius de se statuere videretur, ita orationem Commate 1-6. informat, ut omnibus appareat, illam ad totum Apostolorum coetum pertinere. Deo enim omnem *ἰκανότητα διὰ τῶν κεινῶν διαθήκης* vnice tribuendam esse ingenue fateatur Commate sexto, deinde Commate 7-11. probat, prouinciam quam doctores Euangelii administrant, longe praestantiorum esse illa quam olim interpretes legis ceremonialis gesserant. His expositis progreditur Commate 12. & 13. ad defendendam methodum suam & *παύσηται*. Sine ambagibus enim & inuolucris Christum eiusque doctrinam tum ore tum scriptis proposuerat, ut, si fieri posset, omnibus, immo etiam Iudaeis, qui erant nimis seduli in imitandis prauis maiorum suorum exemplis, saluberrimum illud consilium de admittenda doctrina Euangelii persuaderet. Apud Iudaeos autem ad eum vsque diem

pa-

parum valuisse auctoritatem Evangelii queritur quidem Commate 14 & 15. ita tamen, vt culpam omnem merito ad pertinaciam huius gentis transferat. Auita enim, quae Iudaeorum animo infidebat coecitas, impediebat, quo minus corda eorum luce Evangelii collustrari possent. Haud obscure itaque Apostolus Commate 16. innuit, de reparanda Iudaeorum salute non esse bene sperandum, donec velamen quod oculis eorum impositum esse videbatur, remoueri paterentur, & salutarem Evangelii doctrinam, quae sola possit vires ad bene beateque viuendum largiri, amplecterentur.

Haec lucem affundent Commati decimo septimo, in quo ita progreditur oratio Apostoli: 'Ο δὲ Κύριος τὸ πνεῦμά ἐστιν ἔ δὲ τὸ πνεῦμα Κυρία, ἐκεῖ ἐλευθερία. Non vnam esse antiquiorum & recentiorum interpretum de sensu huius loci sententiam, non ignoramus. Parum autem adiuuarentur Lectorum studia, si recensendis multis multorum explicationibus immorari vellemus. Liceat itaque ob angustos, quibus circumscribimur, limites, nostram de hoc loco sententiam breuissime exponere, eamque tum illustrare, tum argumentis quae possint idonea videri, superstruere.

Sensum loci nostri ex Commate sexto inprimis deriuandum esse putamus. Nam ad illud tandem redit oratio Apostoli, quae ad praedicandam muneris euangelici praestantiam, Iudaeorumque coecitatem arguendam digressa erat. De his cum exposuisset Apostolus, noluit committere, vt Lectores diutius in ambigua significatione vocis πνεῦμα, qua Commate sexto vsus erat, haerent. Declarat itaque, quale sit illud πνεῦμα ζωοποιόν, quod in versiculo iam dicto opposuerat γεγάμηται ἀποκτείνοντι. *Dominus, inquit, est Spiritus ille. Vbi vero hic Spiritus Domini est, ibi est libertas.* Hunc quidem sensum dant verba Commatis nostri, si inhaereamus literae. Sed quis ille est *Domini*? quem *Spiritum* innuit Apostolus? Quis denique hoc in loco est *Spiritus Domini*? De his omnibus nunc pluribus dicendum erit, si antea sensum illum quem his verbis inesse putamus, pleniori complexi simus interpretatione, quae haec est: *Domini autem doctrina est Spiritus ille, quem nouimus habere vim ζωοποιητικῆν. Vbi vero hic est Spiritus Domini, h. e. vbi salutaris doctrina Evangelii admittitur, &*

ad mores nostros regendos informandosque rite transfertur, *ibi est libertas*, utpote quae omnis pendet ex doctrina Euangelii.

Ad priorem huius loci partem quod attinet, quae verbis illis, *Ὁ δὲ Κύριος τὸ πνεῦμά ἐστιν*, absoluitur, res omnis recidit ad explanationem nominum *Κύριος* & *πνεῦμα*, in quibus plerosque videmus haerere interpretes, etsi non adeo reconditus sit verborum illorum sensus, si auxiliis quae ipse Textus suppeditat, rite utamur. Qui in illustrando hoc loco versati sunt, plurimi, *Κύριον* dicunt esse Dominum nostrum Iesum Christum: *πνεῦμα* autem vel ad spiritualement summum Nominis naturam, vel ad Spiritum S. eiusque vel personam vel operationem referunt. Hos si audiamus, hic fere erit sensus: „Si ad Dominum Iesum Christum redierint Iudaei, tunc demum tenebris suis feliciter se expedient: est enim Dominus ille Spiritus, h. e. vi diuina praeditus; „ vel, ut alii volunt: „dabit illis Dominus Spiritum S. qui lumine suo dispellet tenebras & in libertatem illos restituet. „ Rem si spectemus, haud male quidem illa dicuntur: sed parum apposite ad locum nostrum & ad vniuersam eius dispositionem. Aliam enim in isto loco vim habet vox *Κύριος*, aliam quoque vox *πνεῦμα*. Videamus primo, quis sit ille *Κύριος*, deinde, quale sit *πνεῦμα* illud. *Κύριος* enim secundum nostram interpretandi rationem constituit subiectum, 1) quod alii ponunt in verbis *τὸ πνεῦμα*.

Haud obscure ex Commate 16. intelligi potest, quis sit *Κύριος* ille quem Apostolus in loco nostro commemorat. Dixerat enim, fore ut velamen a Iudaeorum facie remoueatur, si aliquando conuerterint sese *ad Dominum*, hoc est, si doctrinam Iesu Christi admittere, eamque verbis & factis exprimere haud neglexerint. Utque magis commendarer

1) Haud ignoramus, ab IKENIO, (in Dissertatione ad Comma 18. huius Capituli) aliusque, difficultatem esse motam, quasi Articulus *τὸ* nomini *πνεῦμα*, si hoc esset praedicatum, non potuisset praemitti, & ex genio linguae graecae dicendum fuisset, *ὁ δὲ Κύριος πνεῦμα*. At vero qui hoc obiciunt, sane non cogitant, cum filium N. T. non exactissime ad genium linguae graecae esse compositum, tum inuerti posse hanc argumentandi rationem. Perinde enim est, siue *Κύριος* siue *πνεῦμα* subiectum esse dixeris. In utroque casu redundaret Articulus. Si quis itaque cum IKENIO obiciat, secundum nostram interpretationem dici debuisset, *ὁ δὲ Κύριος πνεῦμα*, respondemus, secundum alteram sententiam dici debuisset, *τὸ δὲ πνεῦμα Κύριος*, non *τὸ δὲ πνεῦμα ὁ Κύριος*.

daret illis hoc saluberrimum consilium, ampliorem doctrinae Christi descriptionem subiungit, eamque talem esse dicit quae vitam libertatemque omnibus praestare possit. Continuatur itaque ab initio Commatis 17. Metonymia illa qua Apostolus iam Commate 16. uti coeperat, quamque nostra sequitur interpretatio. Sed erunt fortassis qui obiiciant, non opus esse hoc in loco Metonymia, & Apostolum de persona Iesu Christi, non de doctrina eius loqui. Huic difficultati ut occurramus, non ad alia huius generis exempla, quorum tamen magna est in libris N. T. copia, prouocamus, sed vnico tantum utimur argumento, quod plurimum in hac causa valere arbitramur, quia ex eodem hoc loco petitur. Scilicet qui haec obiiciunt, parum attendisse videntur ad relationem quae est inter duo illa nomina *Κύριος & Μωσής*. Quis dubitat, posteriorem Commate 17. sumi de libris Moysi, immo vniuersi, ut ex Commate 14. intelligitur, Veteris Testamenti? Supra autem iam vidimus, consilium Apostoli hoc esse, ut Iudaeis auctor suaforque existeret, antiquiorem illam cultus diuini formulam quam Moses delineauerat, Apostoli autem per Christum abrogatam esse saepius declarauerant, relinquere, & meliori illi quam Euangelio contineri nouimus, subscribere. Hoc est in isto loco *ἐπιστρέφειν πρὸς Κύριον*. Si enim Apostolum, ut par est, in interpretando sequimur, *conuertere se ad Dominum* hoc loco nihil aliud est, quam nuntium mittere mosaicae disciplinae, & iugum legis ceremonialis excutere, salutarem vero Euangelii doctrinam amplecti. Quae cum ita sint, non dubitamus hoc loco nomen *Κύριος* de doctrina Iesu Christi interpretari.

Plurimam difficultatem habent verba quae proximum tenent locum, *ἐστὶν πνεῦμα*: in quibus interpretandis non omnes feliciter versatos esse nouimus. A vero sensu longissime aberrare videntur, qui *πνεῦμα* hoc in loco ad spirituales Entis supremi naturam referunt. Facilius feruntur, qui nomen illud metonymice de Spiritus Sancti donis & operationibus exponunt. Sed aliam loco nostro vindicandam esse putamus notionem, quam ex Commate sexto repetimus. Ibi enim Apostolus se munerisque sui socios vocauerat *διακόνες καὶ διδασκαλοί*, non *ψαλμωδοί*, quod mortem adferre, sed *πνεύματος*, cui vim reparandi vitam inesse, dixerat. Ex hoc Commate sexto si nostrum illu-

strandum sit, paucis dicendum erit, quem ibi habeant sensum voces sibi oppositae *γράμμα* & *πνεῦμα*. Priorem quidem optimi quique interpretes de lege scripta Iudaeorum & cultu diuino ad illam informato explicant: de sensu autem nomini *πνεῦμα* tribuendo non vna est eorundem sententia. Plurimi quidem doctrinam Euangelii, alii vero Spiritum Sanctum eiusque operationes & dona hoc nomine significari putant. 2) Quicquid sit, negari tamen vix poterit, idem esse illud *πνεῦμα* in Commate sexto, cum *διανοία τῆ πνεύματος* in Commate octauo opposita *τῇ διακονίᾳ τῆ σαράτι*, & cum *διανοία τῆς δικαιοσύνης* quae in Commate nono *τῇ διακονίᾳ τῆς κατακρίσεως* opponitur. Quae cum ita sint, *πνεῦμα* illud *γράμματι* oppositum, si generatorem eius formemus notionem, erit complexus doctrinarum quae sunt aptae ad vitam quam dicunt spiritualem, in nobis producendam ac conferuandam. Haec notio si transferatur ad species *διακονίας* de quibus Apostolus dicit, *πνεῦμα* erit illud munus sacrum, quod circa hanc doctrinarum complexum versatur. Sed nobis iam sufficit generalior illa notio, ex qua sponte fluit, initium Commatis 17. sic esse explicandum: Salutaris autem Domini nostri Iesu Christi doctrina hanc habet vim, vt spiritus nostri vitam producere & sustentare possit. Haec paucis complexus est Apostolus vnico illo nomine *πνεῦμα*. 3)

Breuiore esse possumus in explicanda *posteriori* huius Commatis parte, quae his absoluitur verbis: *Ἔ δὲ τὸ πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία*. Haec si ab iis quae praecedunt, seiuncta essent, vel aliam ad ea relationem haberent, non dubitarem *πνεῦμα Κυρίου* de Spiritu Sancti persona & donis interpretari. Hoc autem in loco phrasis ista idem esse videtur cum illa *Κύριος τὸ πνεῦμα*, qua antea vsus erat Apostolus. Et hoc quidem confirmat syllogistica dicendi ratio, qua Paulus hoc loco vtitur. Ex superioribus enim hoc colligit ratiocinium: Vbicunque autem sa-

2) Conf. Ven. D. ZACHARIAE paraphrastische Erklärung der beiden Briefe an die Corinthen, p. 31. sq. Prooemii.

3) Germanice illud *πνεῦμα* hoc loco exprimi posset *eine geistvolle Lehre*. Talem Apostolus dicit esse doctrinam Euangelii, *tum* quia nobis viam monstrat ad vitam, sique praestat *γράμματι* seu doctrinae legis ceremonialis, quae dicitur hominem *ἀποκτείνω*, quia innumera imperabat praeccepta, quae non poterant omnia obseruari, adeoque non nisi poenam & mortem adferebant, *tum* quia vires ad bonum quoduis peragendum, & ad vitam spiritualem nobis subministrat.

lutaris illa doctrina Euangelii obrinet, ex qua vnice pendet vita spiritus nostri, ibi quoque est libertas. Hoc quasi nouo vitur argumento ad commendandam doctrinam Euangelii. Obiici quidem posset, ambigue & subobscore loqui Apostolum, cum dicat τὸ πνεῦμα Κυρίου pro Κύριος τὸ πνεῦμα: sed apertus erit sensus omnibus illis, qui prima huius Commatis verba recte intelligunt. 4)

Reliquum est, vt de libertate illa dicamus, quam Apostolus hoc loco celebrat. Qualis illa sit, rectissime ex Commate 13. & 16. intelligitur, si ea simul in consilium vocemus, quae Commate 18. sequuntur. Scilicet libertas illa opponitur velamini legis ceremonialis, omnibusque quae inde pendeabant, malis. Hunc itaque esse putamus sensum: Quisquis excusso legis ceremonialis iugo animum suum adplicat ad saluberrima Euangelii praecepta, is demum vera fruitur mentis libertate, & non per vmbrae & figuras quasi oberrat animo suo, sed ipsae res & clarae notiones animo eius obuersionantur, ita vt ἀνακαλυμμένα προσώπω, quae sunt verba Apostoli Commate 18, intueatur in gloriam Domini. Is quoque liber est a seruili timore, quem lex ceremonialis incutiebat omnibus, in cuius locum doctrina Euangelii substituit illud πνεῦμα νόθεσας, & παθήσων, quae ex sensu adoptionis nostrae oritur, & timorem omnem expellit, teste Paulo in Epistola ad Romanos c. VIII, 15. Haec sane maxima beneficia Apostolus iure vindicat doctrinae Euangelii. Illustrantur autem haec & confirmantur verbis Saluatoris nostri & perfectissimi magistri, quae Ioh. VIII, 31. 32. & 36. legimus: *Si inhaeseritis disciplinae meae, veri estis discipuli mei, & cognoscetis veritatem: haec autem in libertatem vos restituet. Sique Filius, h. e. doctrina eius, quam Euangelii nomine significamus, vos liberos reddiderit, vere liberi estis.*

~~~~~

Et hanc quidem libertatem, magnum Christianorum decus & praesidium, his inprimis diebus sacris probe cogitatis *Cruces Optimi*. Ad eam non adspirare licet, nisi illis qui saluari Euangelii doctrina sic vitur-

4) Τὸ πνεῦμα hoc loco idem esse quod τὸ πνεῦμα a multis iam admoneri viderus. Conf. FESSELLII Aduersaria sacra, p. 202. & 222.

vtuntur, vt per eam adiuuante Spiritu Sancto in omnem veritatem deducantur. Duce Vobis opus est Spiritu Sancto, qui Christum in Vobis glorificet, & luce sua Vos collustret. Tunc demum liberi fietis a vinculis quae sunt omnibus imposita, qui per gratiam non sunt emendati & ad omne opus bonum apti redditi. Ad Deum itaque precibus Vestris confugite, eumque rogate, vt Spiritu suo Vos impleat, a quo qui reguntur, Dei sunt filii. Memores itaque Vos praestetis admonitionis paullinae quae exstat in Epistola ad Galatas c. V, r. *Τῆ ἐλευθερία ἣ Χριστὸς ὑμᾶς ἠλευθέρωσε, σῆκετε, καὶ μὴ πάλιν ζυγῶν δαδελῶν ἐνέχηθε.* Non ad Christianos e Iudaeis tantum, sed ad omnes Christianos haec pertinent, qui Spiritus Sancti gratia a iugo illo liberari possunt & debent, quod grauius nobis incumbit, quam olim genti Iudaeorum lex ceremonialis. Si instantes dies memoriae Spiritus Sancti in Apostolos effusi sacros rite celebretis, Deum precantes, vt in Vestros quoque animos Spiritus sui gratiam immittat, non carebitis magno illo beneficio, & apti eritis, doctrinam Iesu Christi, quam profitemini, eo vitae genere ornare, quod dignum est illis qui in luce Evangelii ambulant. P. P. in Acad. Frideric. d. XX. Maii, A, R. S. M D C C L X X I I I I.

Fe 4194

ULB Halle

3

002 623 889

St

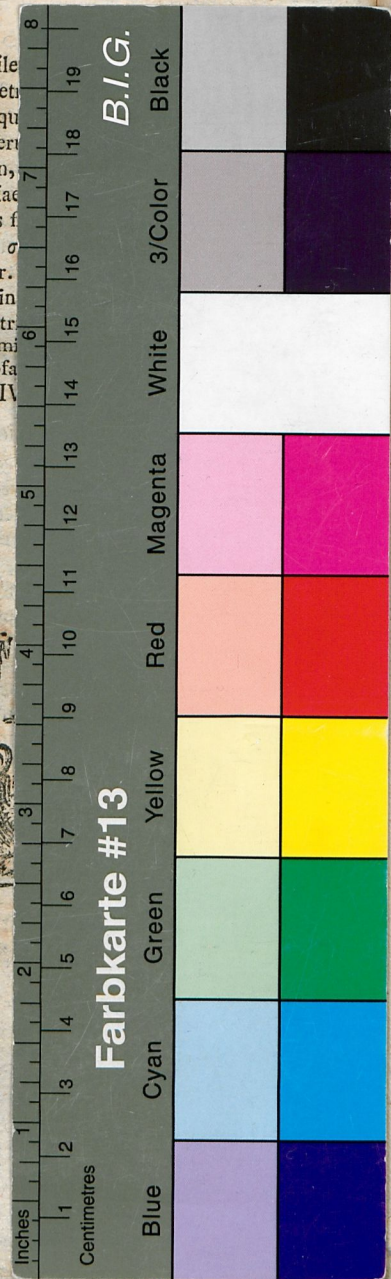
Rehov

ACADEMIAE REGIAE FRIDERICIANAE

PRORECTOR

IOANNES AVGVSTVS NOESSELT

SACRARVM LITERARVM DOCTOR

EARVMQVE PROFESSOR PVBLICVS ORDINARIVS

CVM

DIRECTORE

ET

SENATV ACADEMICO

PENTECOSTES DIES SACROS

PIE CELEBRANDOS

INDICIT.

---

*Addita est interpretatio loci obscurioris in posteriori ad Corinthios
Epistola, Cap. III, 17.*

HALAE

EX OFFICINA HENDELIANA

MDCCLXXIV.